

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUKSEN VESIENHOIDON YHTEISTYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika 22.3.2013 klo 13.00–16.15

Paikka Vanha Ortopedia, neuvotteluhuone Becker, Jyväskylä

Läsnä Ari Nikkola / Suomen metsäkeskus (phj)
Kimmo Olkio / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue (siht.)
Hannu Salo, Bioenergia ry
Sirpa Peitsenheimo-Aarnio / Hankasalmen kunta
Jukka Partanen / Joutsan kunta
Jaana Leppänen / Keuruun kaupunki
Piia Koski / Jämsän kaupunki
Pirkko Sihvonen / Äänekosken kaupunki
Pia Siirola-Kourunen / UPM-Kymmene Oyj
Reima Välivaara / Keski-Suomen liitto
Pauli Rintala / Metsänomistajien liitto Järvi-Suomi
Juhani Paavola / Luonnonsuojeluliitto Keski-Suomen piiri
Pertti Ruuska / MTK Keski-Suomi
Vilho Tenhunen / Pihtiputaan kalastusalue
Teemu Sarnola / Vattenfall Sähköntuotanto Oy
Merja Lehtinen / Keski-Suomen ELY-keskus, E-vastuualue
Arja Koistinen / Keski-Suomen ELY-keskus, L-vastuualue
Ansa Selänne / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue
Kari Illmer / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue
Petri Poikonen / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue

1. Kokouksen avaus

Kokoukseen puheenjohtaja Ari Nikkola avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Todettiin, että yhteistyöryhmän varsinainen puheenjohtaja Kari Lehtinen oli estynyt saapumasta kokoukseen.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen (22.11.2012) pöytäkirja hyväksyttiin.

3. Vesienhoitosuunnitelman työohjelmasta, aikataulusta ja keskeisistä kysymyksistä saatu palaute sekä muut asiat

Ansa Selänne kertoi, että vesienhoidon työohjelmasta ja keskeisistä kysymyksistä järjestetyssä kuulemisessa (15.6.–17.12.2012) palautetta pystyi antamaan myös Internetin (Webropol) kautta. ELY-keskukset pyysivät myös lausunnot oman toimialueensa keskeisiltä vesienhoitoon liittyviltä tahoilta. Keski-Suomen ELY-keskus sai yhteensä 47 lausuntoa ja kansalaispalautetta (liite 1). Keski-Suomessa saatiin muuhun maahan verrattuna paljon palautetta.

Keskeisissä kysymyksissä nousi esille erinomaisessa ja hyvässä tilassa olevien pintavesien turvaaminen ja turvetuotannon päästöjen hallintaan saaminen. Mm. turvetuotannon vesiensuojelun tasoa ja valvontaa olisi tehostettava, annettava tiukempia päästövaatimuksia ja tehtävä luotettavampia päästömittauksia. Myös turvetuotannon lopettamista esitettiin saaduissa lausunnoissa ja palautteissa.

Vesien hyvän tilan saavuttamisessa keskeisenä tavoitteena pidettiin maatalouden kuormituksen vähentämistä. Maatalouden rakennekehityksen kautta tapahtuva maatalouden harjoittajien ja kotieläintilojen määrän väheneminen olisi syytä ottaa huomioon vesienhoitosuunnitelmia ja toimenpiteitä laadittaessa. Tärkeänä pidettiin myös, että maatalouden uusi ympäristöohjelma sisältäisi järkeviä ja toteuttamiskelpoisia toimenpiteitä, joille olisi tarjolla riittävää rahoitusta.

Metsätaloudelle esitettyjä vesiensuojelutoimenpiteitä ja keskeisiä kysymyksiä pidettiin ajankohtaisina ja realistisina. Nykyisiä lakien vaativia tasoja pidettiin riittävinä metsätalouden vesiensuojeluasioiden toimenpiteiden ohjaamiselle. Muutamissa lausunnoissa ja kannotoissa kuitenkin suhtauduttiin kielteisesti kunnostusojitukseen ja kantojen nostoon.

Pohjavesien suojelun tärkeys nousi myös esille melko runsaassa palautteessa. Pohjavedet olisi huomioitava maankäytön suunnittelussa kunnissa ja valtionhallinnossa. Lisäksi kunnissa ja valtionhallinnossa olisi varattava riittäviä resursseja pohjavesien suojeluun ja siihen liittyviin hankkeisiin. Suojelusuunnitelmia pidettiin keskeisinä toimenpiteinä pohjavesiä turvattaessa.

Keskustelussa todettiin, että kuulemisyyhteenveto on hyvä ja, että Ansa Selänteen esitys riittää sellaisenaan yhteenvedoksi kuulemisesta saadusta palautteesta.

Keskusteltiin turvetuotannon huomioon ottamisesta vesiensuojelun kuulemisessa saadun palautteen perusteella. ELY-keskuksesta todettiin, että ELY:ssä turvetuotantohakemuksia käsitellään tapauskohtaisesti eli on annettu kielteisiä ja myönteisiä lausuntoja. Uusi turvetuotannon ympäristönsuojeluohje on myös parhaillaan kommentoitavana. Lisäksi keskusteltiin uuden ympäristönsuojelulain vaikutuksesta turvetuotantoon: voidaanko esim. konkreettista ja tiivistettyä tietoa saada lainsäädäntöön. Keuruun kaupungin edustaja piti em. asiaa tärkeänä, koska kaupungin resurssit eivät riitä lausuntojen laatimiseen. ELY-

keskuksesta todettiin, että esim. TASO-hanke tuottaa käytäntöjä ja menettelyjä, jotka on tarkoitus ottaa käyttöön koko maassa. Alle 10 hehtaarin suot tulevat myös tarvitsemaan ympäristöluvan YSL:n uudistamislunnon mukaan. Ympäristönsuojeluohjeistuksessa luontoarvot ja erilaiset valuntatilanteet huomioidaan aiempaa paremmin.

Keskusteltiin pohjavesien suojelusuunnitelmista ja suojelusuunnitelmien laatijoiden tarvitsemasta yhtenäisestä ohjeistosta. Kuultiin myös esimerkkejä tapauksista (mm. Karstula, Kyyjärvi, Kivijärvi), joissa on esiintynyt ristiriitoja suojelusuunnitelmien ja yleisten asiakirjojen välillä. ELY-keskuksesta todettiin, että ympäristöhallinnosta konsulteille on annettu ”pohja” suojelusuunnitelmien laatimiseksi. Tekeillä on myös yhtenäistä ohjeistusta luokitukselle ja suojelusuunnitelmille.

Keskustelussa painotettiin, että kuntien pohjavesien suojelusuunnitelmista tarvitaan tietoa. Kuntien erityyppiset ja -sisällöiset suunnitelmat vaikeuttavat toimijoiden toimintaa. Myös maanomistajat tarvitsevat lisäinfoa suunnitelmista. Yhteistyöryhmä toivoi ELY-keskukselta yhteistä ohjeistusta suunnitelmille. ELY-keskuksesta todettiin, että tiedottamisessa on siihen pyritty, mutta kuntien toimintaan ei ole voitu vaikuttaa.

4. Pintavesimuodostumien luokitteluperusteet ja luokittelutilanne

Kimmo Olkio kertoi pintavesimuodostumien valtakunnallisista luokitteluperusteista (liite 2 ja 3). Ennen luokittelua järvet ja joet rajataan digitaalisesti valtakunnalliseen järjestelmään ja ne tyypitellään ominaispiirteidensä mukaisesti (käsitelty kokouksissa aiemmin). Jokaisella järvi- ja jokityypillä on siis omat luontaiset luokkarajansa eri luokittelutekijöiden osalta (luokat: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä ja huono).

Vesienhoitokaudella 2016–2021 Keski-Suomessa on tarkastelussa mukana 316 järveä ja 148 jokea. Luokittelussa käytetään ensisijaisesti aineistoa vuosilta 2006–2012 (1. kautena aineisto v. 2000–2007). Ekologisen tilan luokittelu perustuu biologisiin tekijöihin (kasviplankton, vesikasvit, päälylsyvät, pohjaeläimet, kalat), fysikaalis-kemiallisiin tekijöihin (veden laatu) ja hydrologis-morfologisiin tekijöihin (liite 4, vesien rakenteelliset ja hydrologiset muutokset: mm. järvien säännöstely ja pengertäminen sekä jokien perkaukset ja patoamiset).

Ekologisen tilan luokittelussa painotetaan biologisia tekijöitä. Fysikaalis-kemiallisissa tekijöissä järvien päämuuttujina ovat kokonaisfosfori ja –typpi sekä jokien osalta myös pH-minimi (logaritminen keskiarvo vuoden alimmasta pH-arvosta vuosilta 2016–2012). Muita fys.kem.tekijöitä voi käyttää apuna veden laatua arvioitaessa (ei luokkarajoja). Jokien ekologisessa luokittelussa hydrologis-morfologisilla tekijöillä on enemmän painoarvoa kuin järvissä syynä ihmistoiminnan joille aiheuttamat muutokset, joita järviin on kohdistunut vähemmän.

Ekologisen tilan luokittelua hankaloittaa se, että biologista aineistoa ei ole kaikista muodostumista saatavilla tai aineisto on niukkaa. Sama koskee vedenlaatutekijöitä. Biologinen ja muu aineisto ei myöskään aina ole sopusoinnussa keskenään, mikä myös vaikeuttaa luokittelua. Tietyissä tapauksissa muodostuman ekologinen tila joudutaan määrittelemään pelkän veden laadun perusteella, jos muuta aineistoa ei ole saatavilla.

Ekologisen tilan luokittelun valtakunnallinen takaraja on 31.5.2013. Keski-Suomessa tehtävän luokittelun tämän hetkisen tilanteen ja käytössä olevan vähäisen resurssin perusteella luokittelu ei valmistune vaadittuun aikarajaan mennessä. Työlle tultaneen asettamaan uusi valtakunnallinen takaraja.

Keskustelussa todettiin, että kansalaiset eivät täysin ymmärrä, mitä ekologisen tilan luokittelu tarkoittaa. He pääasiassa tarkastelevat lähivesiään käyttökelpoisuuden perusteella, jolloin ekologinen tilaluokitus voi olla ristiriidassa heidän näkemystensä kanssa.

5. Haitallisten aineiden luokittelu

Petri Poikonen kertoi haitallisten aineiden luokittelusta. EU:lla on 35 vesiympäristölle vaarallista prioriteettiaainetta (esim. elohopea). Mikäli ympäristölaatonormi ylittyy, kemiallinen tila on hyvää huonompi (ei vaikuta ekologiseen luokitteluun). Kansallisella tasolla on vastaavasti 13 ainetta. Mikäli jonkun niistä laatonormi ylittyy (luokitus hyvää huonompi), ekologinen tilaluokka laskee yhden luokan alemmaksi. Keski-Suomessa tällaisia aineita ei ole käytössä tai vesiympäristössä havaittu.

Elohopeapitoisuus mitataan ahvenen avulla (kalan pituus 15–20 cm, keskiarvo/ Hg (mg/kg tuorepaino). Keski-Suomessa kolmen tutkitun järven elohopea ylittää sallittavan pitoisuuden (liite 5): Jämsän Juoksjärvi (raja 0,22, mitattu 0,37), Jyväskylän Lehesjärvi (raja 0,22, mitattu 0,31) ja Pihtiputaan/Viitasaaren Kolima (raja 0,2, mitattu 0,23).

Elohopeapitoisuutta voivat mm. nostaa valunta sekä kala-aineiston pieni määrä ja kalan paikkauskollisuus (näytteet suppealta alueelta). Lisätutkimuksia tarvitaan tilanteen selvittämiseksi. Teollisuuslaitosten alapuolella elohopea on pohjasedimentissä eli poissa kierrosta.

6. Riskinalaiset pohjavesialueet ja tilan luokittelun päivitys

Kari Illmer kertoi Keski-Suomen riskinalaisista pohjavesialueista ja riskinarviointiin vaikuttavat syistä sekä pohjavesialueille esitetyistä toimenpiteistä (liite 6). Liitteessä esitetyt lihavoidut kohdat ovat uusia tietoja ja punaisella merkityt pohjavesialueet ovat riskinalaisia. Keski-Suomessa pohjavesitilanne on yleensä hyvä.

Pohjavesien osalta ongelmana on se, että ympäristölaatonormin aineiden hydrauliikkaa ei riittävästi tunneta. Sen vuoksi ei esim. tiedetä, mistä näitä aineita löytyy tai miten ne liikkuvat. Ongelma voi myös olla pienialainen, kuten kloridit teiden lähetyvillä.

Pohjavesien suojelusuunnitelma on käyttöohje ja sillä ei ole oikeudellisia vaikutuksia. Tällä hetkellä Korpilahden, Viitakankaan suojelusuunnitelma on ainoa tekeillä oleva suunnitelma.

Pohjavesien kunnostamisessa ns. likaantuneiden paikkojen maamassat on vaihdettava. Jos näin ei menetellä, pohjavesien toipuminen viivästyy useilla vuosilla.

Sovittiin, että liitteen 6 taulukko lähetetään yhteistyöryhmän jäsenille. ELY-keskuksesta suojelusuunnitelmien rahoituspäätöksistä saa tietoa esimerkiksi Pekka Pulkkiselta. Todettiin myös, että kunnat eivät yleensä halua osallistua keskeneräisten suunnitelmien tekoon (omarahoitus 50 %).

7. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

8. Seuraava kokous

Seuraava kokous päätettiin alustavasti pitää viikolla 21 tai 22, mikäli pintavesien luokittelu saadaan valmiiksi toukokuun loppuun mennessä

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 16.15.

Muistion laati Kimmo Olkio

Liitteet:

- 1) Vesienhoidon työohjelmasta, aikataulusta ja keskeistä kysymyksistä kuuleminen 15.6.–17.12.2012 – yhteenveto kuulemispalautteesta
- 2) Pintavesimuodostumien luokitteluperusteet ja luokittelutilanne
- 3) Vesien ominaispiirteiden tarkastelu (Ympäristöministeriö 15.3.2013)
- 4) Jokien ja järvien hydromorfologisten muutosten arviointi ja luokittelu
- 5) Analyysitilanne 1.2.2013 – elohopea - Hg Ahven/lihas 2010–2012
- 6) Keski-Suomen riskinalaiset pohjavesialueet ja riskinarviointiin vaikuttavat syyt sekä toimenpiteet